

Sygn. akt I C 1330/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Płocku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Radosław Jeznach

Protokolant: Sławomir Bogucki

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 czerwca 2017 r. w P.

sprawy z powództwa M. B., P. B. (1) i P. B. (2)

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o zadośćuczynienie

- 1) zasądza tytułem zadośćuczynienia od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki M. B. kwotę 54.000 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 08 maja 2016 r. do dnia zapłaty – ponad wypłaconą tytułem zadośćuczynienia kwotę 16.000 zł (szesnaście tysięcy złotych);
- 2) w pozostałym zakresie oddala powództwo M. B. o zadośćuczynienie;
- 3) zasądza tytułem zadośćuczynienia od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powoda P. B. (1) kwotę 54.000 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 08 maja 2016 r. do dnia zapłaty – ponad wypłaconą tytułem zadośćuczynienia kwotę 16.000 zł (szesnaście tysięcy złotych);
- 4) w pozostałym zakresie oddala powództwo P. B. (1) o zadośćuczynienie;
- 5) zasądza tytułem zadośćuczynienia od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powódki P. B. (2) kwotę 54.000 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 08 maja 2016 r. do dnia zapłaty – ponad wypłaconą tytułem zadośćuczynienia kwotę 16.000 zł (szesnaście tysięcy złotych);
- 6) w pozostałym zakresie oddala powództwo P. B. (2) o zadośćuczynienie;
- 7) nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;
- 8) znosi między stronami koszty procesu;
- 9) nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku:
 - a) na rzecz powodów M. B., P. B. (1) i P. B. (2) solidarnie kwotę 716,50 zł (siedemset szesnaście złotych pięćdziesiąt groszy),
 - b) na rzecz pozwanego (...) Spółka Akcyjna w W. kwotę 716,50 zł (siedemset szesnaście złotych pięćdziesiąt groszy);
- 10) odstępuje od obciążania powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 czerwca 2016 r. powodowie : M. B. oraz reprezentowani przez przedstawicielkę ustawową K. J. małoletni P. B. (1) i P. B. (2) – wnieśli o zasądzenie tytułem zadośćuczynienia od pozwanego (...) SA na rzecz każdego z nich kwot po 104 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 08 maja 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w dniu 22 lutego 2002 r. w miejscowości O., gmina Ś., na drodze nr (...), doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym M. K. (1) kierując samochodem osobowym marki F. (...) o nr rej. (...) nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że niewłaściwie obserwował drogę i doprowadził do zderzenia z jadącym w tym samym kierunku kierującym rowerem W. B. (1), który wskutek doznanych podczas wypadku obrażeń ciała poniósł śmierć. Pojazd sprawcy zdarzenia w chwili wypadku był objęty ubezpieczeniem świadczonym przez pozwanego. (...) SA przyjęło odpowiedzialność za skutki wypadku, przyznając na rzecz każdego z powodów kwoty po 20 000 zł tytułem odszkodowania za istotne pogorszenie się sytuacji życiowej w związku ze śmiercią ojca uposażonych, a następnie kwoty po 16 000 zł na rzecz każdego z powodów tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc. W ocenie powodów wypłacone tytułem zadośćuczynienia kwoty nie rekompensują w pełni krzywdy doznanej przez nich w związku ze śmiercią ojca W. B. (1). W pozwie podkreślono, że powodowie wskutek tragicznej śmierci W. B. (1) doznali krzywdy w związku z naruszeniem ich dobra osobistego w postaci więzi rodzinnych; z ojcem łączyła ich bardzo silna i zażyła więź emocjonalna, przy czym P. B. (2) nie miała możliwości nawiązania relacji, co skutkuje brakiem wspomnień i koniecznością wychowywania się w rodzinie niepełnej.

W odpowiedzi na pozew z dnia 23 września 2016 r. pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany kwestionując zasadność powództwa wskazał na nadmierne wygórowanie sformułowanych w pozwie roszczeń, w szczególności wobec upływu znacznego okresu czasu od zdarzenia wywołującego szkodę; Pozwany podniósł, iż odsetki od ewentualnie zasądanego świadczenia naliczane powinny być od daty wydania konstytucyjnego wyroku.

W piśmie procesowym z dnia 14 października 2016 r. powodowie podtrzymali stanowisko procesowe wyrażone w pozwie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 22 lutego 2002 r. o godzinie 06.15 w miejscowości O. na drodze nr (...) M. K. (2) kierując samochodem osobowym marki F. (...) nr rej. (...) nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że nieprawidłowo obserwował przedpole jazdy, w wyniku czego najechał na poruszającego się w tym samym kierunku przy krawędzi pasa ruchu rowerzystę W. B. (1); wskutek doznanych obrażeń W. B. (1) zmarł na miejscu wypadku (notatka urzędowa k. 124v-125); w chwili śmierci W. B. miał 28 lat, pozostawał w związku małżeńskim z K. B. (1) (akt zgonu k. 18). Wyrokiem z dnia 27 listopada 2002 r., sygn. akt II K 168/02, Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej uznał M. K. (2) za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 kk, skazując go na karę dwóch lat pozbawienia wolności, zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności tytułem próby na okres czterech lat (kopia odpisu wyroku k. 19-20).

Samochód F. (...) nr rej. (...) kierowany przez M. K. (2) był objęty ubezpieczeniem z tytułu odpowiedzialności cywilnej wykupionym w (...) SA (bezsporne).

W dniu 18 grudnia 2003 r. K. B. (1) w imieniu własnym i małoletnich dzieci : M. B., P. B. (1) i P. B. (2) zawarła ugodę z (...) SA, na mocy której wypłacono do jej rąk łączną kwotę 80 000 zł tytułem odszkodowania w związku ze śmiercią W. B. (1); w ugodzie zawarto stwierdzenie, że ustalone odszkodowanie zaspokaja wszelkie roszczenia odszkodowawcze

związane ze skutkami śmierci W. B. (1) – K. B. oświadczyła, że zrzeka się wszelkich dalszych roszczeń wobec (...) (ugoda k. 21).

Pismem z dnia 17 listopada 2015 r. pełnomocnik K. J. – działającej w imieniu małoletnich dzieci P. B. (1) i P. B. (2) – oraz M. B., zgłosił szkodę komunikacyjną w (...) SA w związku z wypadkiem i śmiercią W. B. (1), wnosząc o wypłacenie na rzecz każdego z dzieci zmarłego kwot po 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia (k. 378v-379).

W toku postępowania likwidacyjnego (...) SA wypłaciło w dniu 17 lutego 2016 r. w związku ze śmiercią W. B. (1) na rzecz jego dzieci tytułem zadośćuczynienia kwoty po 16 000 zł na rzecz każdego z nich (k. 22-27, 411v-420).

W piśmie z dnia 31 marca 2016 r. pełnomocnik K. J. – działającej w imieniu małoletnich dzieci P. B. (1) i P. B. (2) – oraz M. B. wniósł o przyznanie na rzecz mocodawców tytułem zadośćuczynienia dalszych kwot po 104 000 zł na rzecz każdego z dzieci zmarłego, ponad wypłacone kwoty 16 000 zł (pismo k. 28-30, 422v-423).

W. B. (1) mieszkał razem z rodziną (żona K., dzieci M. i P.; w dacie wypadku K. B. (1) była w ciąży z córką P.) w mieszkaniu wydzielonym z pomieszczeń w budynku szkolnym w miejscowości S.; miał wykształcenie zawodowe, pracował jako pracownik gospodarczy zatrudniony przez Urząd Miasta w Ś. – był jedynym żywicielem rodziny, żona K. nie pracowała zajmując się dziećmi, rodzina korzystała z pomocy społecznej. Grób W. B. (1) znajduje się w S., w odległości około 200 km od P..

M. B. w dacie śmierci ojca miał 5 lat, P. B. (1) miał 3 lata – jego brat bliźniak zmarł w wieku 1,5 roku; P. B. (2) urodziła się pół roku po śmierci ojca (kopie odpisów skróconych aktów urodzenia k. 34-36). Po śmierci W. B. (1) dzieci pozostawały pod opieką matki, która korzystała ze wsparcia swoich rodziców, zamieszkując razem z nim przez około pół roku – rolę ojca częściowo przejął dziadek. Rodzeństwo B. w 2005 r. przeprowadziło się do P. wraz z matką K. B. (1), która ponownie wyszła za mąż w 2007 r.; dokonana została rekonstrukcja rodziny, rodzeństwo B. traktowało ojczyma częściowo jako swojego ojca, odczuwając jednak brak więzi biologicznej z mężem matki; ojczym w sposób satysfakcjonujący przejął rolę ojca, poprawiły się warunki rozwojowe dla dzieci i wytworzyła się kolejna pozytywna więź dzieci z ważnym, bliskim dorosłym mężczyzną. M. B. obecnie jest osobą pełnoletnią, ma 20 lat; ukończyła technikum geodezyjne, w roku szkolnym 2016/17 była studentką I roku (...) w P. na kierunku praca socjalna; jest osobą zdrową, funkcjonuje w normie intelektualnej, w początkowym okresie edukacji miała problemy dyslektyczne, po przeprowadzce do P. korzystała z terapii pedagogicznej; w niewielkim stopniu pamięta ojca. P. B. (1) jest obecnie osobą pełnoletnią, w lutym 2017 r. skończył 18 lat – w roku szkolnym 2016/17 był uczniem II klasy liceum policyjno-prawnego; jest osobą zdrową, funkcjonuje w normie intelektualnej; nie pamięta śmierci brata bliźniaka, nie odczuwa z nim więzi psychicznej, ma ubogie wspomnienia o ojcu. P. B. (2) ma obecnie 15 lat – w roku szkolnym 2016/17 była uczennicą II klasy gimnazjum; jest osobą zdrową, funkcjonuje w normie intelektualnej, jest przeciętną uczennicą – w IV klasie szkoły podstawowej była badana w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w związku z problemami z nauką; dobrze czuje się w rodzinie, nie odczuwa, by ojczym traktował ją odmiennie od swoich dzieci biologicznych. Rodzeństwo B. zamieszkuje wraz z matką, ojczymem i czworgiem młodszego przyrodniego rodzeństwa w trzypokojowym mieszkaniu w bloku przy ul. (...) w P.; rodzina utrzymuje się z pracy męża K. J. (pomocnik murarza), rent przyznanych dzieciom po śmierci W. B. (1), zasiłków rodzinnych i świadczeń wychowawczych – sytuacja materialna rodziny jest dość trudna.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie wyżej wskazanych dokumentów, opinii biegłej psycholog E. B. (k. 535-537, 538-539 i 540-542), zeznań świadków M. J. (00:31-40 protokołu rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r.) i U. S. (00:09-31 protokołu rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r.) oraz zeznań powódki M. B. (00:42-52 protokołu rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r.) i przesłuchanej za pozostałych powodów K. J. (00:52-01:13 protokołu rozprawy z dnia 10 stycznia 2017 r.).

Dokumenty przywołane w części uzasadnienia obejmującej ustalenie stanu faktycznego nie były kwestionowane przez strony, stanowią wiarygodny materiał dowodowy. Opinie pisemne sporządzone przez biegłą psycholog E. B. stanowią pełnoprawny materiał dowodowy, są rzetelne i wiarygodne – biegła stwierdziła, że skutki śmierci ojca dla rozwoju i funkcjonowania dzieci mogły częściowo zostać zrekompensowane, zminimalizowane po kilku latach; biegła wskazała,

że również w wypadku dziecka, które nigdy nie poznało ojca, występuje dyskomfort psychiczny trwający przez całe życie związany z doświadczaniem braku biologicznego rodzica.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, spójnym i wiarygodnym – bezspornie wskazują one na istnienie normalnych więzi rodzinnych między W. B. (1) a dwójką starszych dzieci; z zeznań świadków wynika, że powodowie po przeprowadzeniu się do P. w 2005 r. funkcjonowali w zrekonstruowanej rodzinie.

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo należało uwzględnić w części, to jest do kwot po 54 000 zł na rzecz każdego z powodów.

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego; ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone lub naruszone cudzym działaniem, na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 kc i art. 448 kc). Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego (w sytuacji spowodowania śmierci w ramach odpowiedzialności deliktowej) stosowne odszkodowanie (art. 446 § 3 kc), jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, jak również odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (art. 446 § 4 kc – obowiązujący od dnia 03 sierpnia 2008 r.). Samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu na zasadzie ryzyka – gdy posiadacz samoistny oddał środek komunikacji w posiadanie zależne, odpowiedzialność ponosi posiadacz zależny (art. 436 § 1 kc), przy czym w stosunku do współuczestnika ruchu drogowego poruszającego się mechanicznym środkiem komunikacji poruszającym za pomocą sił przyrody w przypadku zderzenia odpowiedzialność kształtuje się na zasadach ogólnych.

Przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony, przy czym uprawniony do odszkodowania w związku ze zdarzeniem objętym umową ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 §§ 1 i 4 kc). Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu (art. 35 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – Dz. U. z 2013 r., poz. 392 t.j.). Pozwany nie zakwestionował co do zasady swojej odpowiedzialności z tytułu umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej – w szczególności nie zakwestionowano odpowiedzialności posiadacza pojazdu objętego ochroną ubezpieczeniową na zasadzie ryzyka (art. 415 kc w zw. z art. 436 § 1 kc); w sprawie niniejszej odpowiedzialność pozwanego pozostaje bezsporna, została uznana zarówno w toku postępowania likwidacyjnego, jak i postępowania rozpoznawczego.

Na wstępie rozważań prawnych przesądzić dla porządku należy, iż pomimo faktu wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, za skuteczne uznać należy roszczenie o zadośćuczynienie oparte o dyspozycję art. 448 kc. Uznać obecnie należy za ukształtowaną i obowiązującą linię orzecznictwa, zgodnie z którą najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed wejściem w życie art. 446 § 4 kc, tj. 03 sierpnia 2008 r. (uchwała SN z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX 604152) – a także wówczas, gdy sam zgon nastąpił przed tą datą (uchwała SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10). Naruszenie czynem niedozwolonym dobra osobistego, jakim są więzi rodzinne uzasadnia zatem udzielenie ochrony prawnej w zakresie przewidzianych w art. 24 kc w zw. z art. 448 kc – implikuje to możliwość dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej niezależnie od daty zdarzenia w kontekście obowiązywania art. 446 § 4 kc. Zakresem odpowiedzialności ubezpieczyciela objęte są tego rodzaju roszczenia również w kontekście treści art. 34 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), zgodnie z którym z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci,

uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia; również za ugruntowane obecnie uznać należy stanowisko, zgodnie z którym przepis ten nie wyłącza ani nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 kc (uchwała SN z 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, M.Prawn. 2013/2/58 – w podobnym tonie wypowiedział się SA w Krakowie w wyroku z dnia 06 września 2012 r., I ACa 739/12, LEX nr 1223205). Jak wyraźnie podkreślił Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 06 grudnia 2012 r., I ACa 1148/12 (LEX 1246690) zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela obejmuje także krzywdę jakiej doznała na skutek deliktu nie tylko osoba bezpośrednio jego konsekwencjami dotknięta ale także taka - a jest z nią z pewnością członek najbliższej rodziny zmarłego - która na skutek wywołanej tym deliktem śmierci doznała krzywdy wynikającej z nagłego i zupełnie niespodziewanego zerwania więzi rodzinnych, który to skutek jest także naruszeniem jego dobra osobistego. Tym samym zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność również na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 822 kc i art. 436 kc.

Nadmienić należy, że z treści ugody z dnia 18 grudnia 2003 r. wprost wynika, iż na rzecz powodów przyznano jedynie świadczenie z tytułu pogorszenia się ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią W. B. – ugodą nie zostały zatem objęte inne roszczenia, w szczególności dotyczące naprawienia szkody niemajątkowej; wydaje się oczywistym, iż z uwagi na okoliczności zawierania ugody oraz uwarunkowania prawne i pewną praktykę w tym zakresie, strony ugody nie obejmowały swoją wolą uregulowania kwestii zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych – takie roszczenie nie było bowiem zgłoszone pierwotnie w ramach likwidacji szkody, a z uwagi na ówczesną praktykę orzeczniczą strony w ogóle nie brały pod uwagę, że takie roszczenie powodom przysługuje. Ponadto, pomimo zawarcia w treści ugody oświadczenia powodów, iż zrzekają się dalszych roszczeń, w związku ze złożeniem takiego oświadczenia przez przedstawiciela ustawowego wydaje się, że oświadczenie to uznane być musi za nieważne jako nieznajdujące umocowania w stosownym rozstrzygnięciu sądu rodzinnego. Faktyczne wymuszenie przez zakład ubezpieczeń złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się dalszych roszczeń w sytuacji, gdy postępowanie likwidacyjne toczyło się bezpośrednio po traumatycznym zdarzeniu wywołującym szkodę, oceniane może być także w aspekcie pewnego nadużycia prawa (por. np. wyrok SN z 14.12.1973, II CR 697/73, OSP 1974/7-8/161).

Oceniając, jaka suma jest odpowiednia tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dóbr osobistych, należy mieć na uwadze rodzaj dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę, której dobro zostało naruszone, ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem. W sprawie, w której zdarzeniem wywołującym krzywdę jest śmierć osoby najbliższej wskazać należy, że okoliczności wpływające na wysokość świadczenia z art. 448 kc to między innymi dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia (np. nerwicy, depresji), roli pełnionej w rodzinie przez osobę zmarłą, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 sierpnia 2012 r., V ACa 646/12, LEX 1220462). Zadośćuczynienie z art. 448 kc ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość – wysokość ta jednak nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (np. wyrok SN z 26 lutego 1962 r., 4 CR 902/61, LexPolonica nr 316013, OSNCP 1963, Nr 5, poz. 107 i wyrok SN z 22 marca 1978 r., IV CR 79/78, LexPolonica nr 321721). Jednocześnie jednak powołanie się na potrzebę utrzymania wysokości zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 22 lutego 2012 r., I ACa 65/12); kryterium „przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa” ma charakter pomocniczy w aspekcie realizacji zasady sprawiedliwości społecznej (tak wyrok SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66). Uwzględniając wyżej przytoczone kryteria przy poszanowaniu kompensacyjnego charakteru roszczenia opartego o art. 448 kc i dyrektywy utrzymania zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, Sąd w sprawie niniejszej ocenił, iż adekwatną kwotą zadośćuczynienia dla wszystkich powodów w związku ze śmiercią W. B. (1) będzie kwota 70 000 zł – bez różnicowania zakresu kompensaty pieniężnej między poszczególnymi członkami najbliższej rodziny : zdaniem Sądu w świetle zasad

doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania brak było podstaw do uznania za odpowiednie zróżnicowanych kwot tytułem zadośćuczynienia w stosunku do każdego z dzieci (bez znaczenia zdaniem Sądu pozostaje tu fakt, iż dwójka starszych dzieci ma z uwagi na wiek, w jakim były w dacie wypadku, ubogie wspomnienia o ojcu, zaś najmłodsze w ogóle urodziło się już po jego śmierci); różnicowanie kwot zadośćuczynienia w sprawie niniejszej wydaje się być absolutnie niedopuszczalne i niezrozumiałe, jak najbardziej wydaje się usprawiedliwione w oparciu o poczynione ustalenia faktyczne, iż zakres doznanych przez powodów krzywd moralnych był taki sam. Ustalając takie kwoty Sąd miał na uwadze normalne więzi emocjonalne łączące powodów z ojcem oraz odczuwany także przez dziecko, które ojca nigdy nie spotkało, dyskomfort psychiczny z tym związany; Sąd ustalił, iż niewątpliwie wystąpiły u powodów : cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej oraz brakiem możliwości doznawania więzi biologicznej z rodzicem, a także poczucie pustki po utracie osoby najbliższej, pełniącej istotną funkcję w strukturze rodziny; M. B. doznała uczucia bezradności, smutku i żalu, P. B. (1) i P. B. (2) faktycznie od początku swojego świadomego życia pozbawieni zostali więzi biologicznej z ojcem – powodowie doznali typowych przeżyć i cierpień moralnych związanych ze śmiercią osoby najbliższej. Ustalając kwotę zadośćuczynienia Sąd wziął pod uwagę wiek poszkodowanego i powodów, oczywiste więzi uczuciowe rodzinne oraz następstwa śmierci W. B. w sferze życia rodzinnego i psychicznego powodów; w sprawie nie ustalono, aby wystąpiły negatywne i patologiczne następstwa w sferze psychicznej powodów, aczkolwiek zdaniem Sądu oczywistym pozostaje, że śmierć ojca wiązała się z silnym odczuciem krzywdy na przestrzeni całego świadomego życia powodów; nagłe zerwanie więzi z osobą najbliższą stanowi przeżycie absolutnie traumatyczne, podobnie jak pozbawienie możliwości odczuwania tej więzi przez dziecko, które w chwili śmierci rodzica nie jest zdolne w pełni do rozumienia znaczenia zdarzeń faktycznych, bądź też urodziło się po śmierci rodzica. Jak wskazał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 21 lutego 2013 r. (I ACa 60/13, LEX nr 1322898) zadośćuczynienie ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny - dobrem osobistym, którego naruszenie wymaga rekompensaty, jest tutaj prawo do życia w rodzinie. Zbędne jest szczegółowe roztrząsanie kwestii zakresu naruszenia dobra osobistego jakim jest prawo do pielęgnowania więzi między ojcem i dziećmi – w powszechnym odczuciu strata takiej osoby najbliższej stanowi okoliczność dotyczącą sfery psychicznej w sposób jeden z najdotkliwszych z możliwych; tego rodzaju zdarzenie wywołujące silny stres, powracające stale w dalszym funkcjonowaniu życiowym, nie pozostało obojętne dla dalszego funkcjonowania powodów na każdej życiowej płaszczyźnie : zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego w typowych uwarunkowaniach społeczno-rodzinnych strata ojca zawsze oznacza istotne obniżenie jakości życia, zdolności do przeżywania radości, smutek, ograniczenie aktywności, pesymizm co do przyszłości; są to okoliczności oczywiste, nie wymagające w zasadzie udowodnienia, w szczególności poprzez sięganie do opinii biegłego (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 14 marca 2013 r., I ACa 570/12, LEX 1327614). W sprawie niniejszej zauważyć jednak należy, że niewątpliwie czynnikami wpływającymi na uznanie roszczeń powodów za nadmiernie wygórowane jest znaczna odległość czasowa między orzekaniem o zadośćuczynieniu a zdarzeniem wywołującym szkodę, ale przede wszystkim brak mierzalnych skutków tego zdarzenia i częściowe zrekonstruowanie straty poprzez zrekonstruowanie rodziny - co stanowi istotny element w kontekście kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia. Prawdą jest, że skutki śmierci ojca mającej miejsce 15 lat temu musiały występować na przestrzeni całego tego okresu, jednak nie mają one wymiernego, namacalnego aspektu – utrata ojca biologicznego została w jakiś sposób zrekonstruowana w sferze psychicznej powodów poprzez funkcjonowanie w pełnej rodzinie, niewątpliwie krzywda moralna odczuwana przez powodów była w związku z tym znacznie mniejsza, niż w sytuacji, gdyby ich matka nie zrekonstruowała rodziny. Ponadto w kontekście kompensacyjnego charakteru zadośćuczynienia podnieść należy, że szkoda moralna u powodów została również zniwelowana poprzez istnienie bardzo szerokich więzi rodzinnych występujących zarówno pomiędzy powodami, jak i między powodami a rodzeństwem przyrodnim. Oczywistym pozostaje, iż brak jest „matematycznej” metody wyliczenia właściwej wysokości zadośćuczynienia – natomiast pewne uwarunkowania obiektywne oraz okoliczności indywidualnie związane z osobą uprawnioną stanowią przesłanki pomocnicze dla ustalenia kwoty zadośćuczynienia. Co do zakresu cierpień psychicznych i negatywnych następstw w sferze emocjonalnej powodów nie miał wątpliwości, iż były one znaczące : śmierć ojca dla małoletniego (czy też nienarodzonego) dziecka stanowi traumę w istocie rzutującą na całe dalsze życie. Podkreślenia wymaga, iż śmierć W. B. wywołuje nadal „aktualne” skutki, determinując życie, funkcjonowanie, wychowywanie i rozwój powodów; jest to zdarzenie oznaczające traumę trwającą całe życie, ma charakter nieodwracalny i co do zasady każdorazowo rzutujący na jakość życia osób najbliższych. Mimo iż obiektywnie rzecz biorąc powodowie relatywnie dobrze znieśli

psychicznie traumę i obecnie nie występują u nich zauważalne dysfunkcje w zakresie pełnienia ról społecznych i aktywności codziennej, to niesłusznym zdaniem Sądu byłoby obniżenie zadośćuczynienia za niewątpliwie doznane cierpienia moralne poniżej kwot 70 000 zł; podobnie zmniejszenia zadośćuczynienia poniżej tej kwoty nie uzasadnia fakt, iż każdy z powodów może liczyć na wsparcie liczego grona członków najbliższej rodziny.

Zadośćuczynienie na rzecz każdego z powodów w wysokości 70 000 zł odpowiada doznanej krzywdzie, przedstawia dla nich ekonomicznie odczuwalną wartość i nie jest symboliczne, nie jest również rażąco wygórowane i nie prowadzi do nieuzasadnionego przysporzenia w ich majątku – jak się zdaje uwzględnia również przesłankę przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa w konkretnych uwarunkowaniach dotyczących powodów, w pełni rekompensując doznane cierpienia moralne z uwzględnieniem poczynionych powyżej zastrzeżeń co do okoliczności wpływających na rozmiar zadośćuczynienia; zindywidualizowana sytuacja życiowa i majątkowa osoby dochodzącej roszczeń z tytułu zadośćuczynienia przynajmniej częściowo powinna być brana pod uwagę przez sąd jako prawnie relewantna dla ustalenia wysokości pieniężnej kompensaty doznanych krzywd.

Na wysokość podlegających zasądzeniu kwot wpływ mają sumy wypłacone na rzecz powodów w toku postępowania likwidacyjnego, jako stanowiące część należnych z tytułu zadośćuczynienia świadczeń. Biorąc pod uwagę powyższe założenia, należało zasądzić tytułem zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów kwoty po 54 000 zł, stanowiące różnicę pomiędzy ustalonym przez Sąd zakresem zadośćuczynienia (70 000 zł) a kwotami wypłaconymi w toku postępowania likwidacyjnego (16 000 zł).

Sąd podziela pogląd, zgodnie z którym zadośćuczynienie przysługuje z odsetkami od dnia opóźnienia, czyli wezwania do zapłaty, a nie od dnia jego zasądzenia (np. teza 2 wyroku SN z 14 stycznia 2011 r., I PK 145/10, OSNP 2012/5-6/66). Wobec niekwestionowanej przez stronę pozwaną daty wezwania do spełnienia świadczenia, należność odsetkową zasądzić należało od dnia wskazanego w tym zakresie w treści pozwu (uwzględniając ustawowy termin na wypłacenie świadczenia z tytułu ubezpieczenia).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 436 § 1 kc w zw. z art. 822 kc w zw. z art. 448 kc należało orzec jak w sentencji wyroku. Od pozwanego nakazano ściągnięcie części opłaty ustalonej w odniesieniu do zakresu, w jakim strona powodowa utrzymała się ze swoim roszczeniem (art. 113 ust. 1 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. z 2014 r., poz. 1025). Koszty procesu poniesione przez strony zniesiono wzajemnie na podstawie art. 100 kpc albowiem powodowie utrzymali się ze swoimi żądaniami w około 50%; z uwagi na niewykorzystanie w całości zaliczki na poczet kosztów opinii biegłej (obie strony procesu wpłaciły po 1 000 zł), pozostałą część zaliczki należało zwrócić na rzecz każdej ze stron w częściach równych.